

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av utbildningen på
språkintröduktion i gymnasieskolan vid Bräcke-
gymnasiet 4 i Göteborgs kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Bräcke gymnasiet

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av utbildningen på språkintruktionsprogrammet under våren och hösten 2016. Granskningen vid Bräcke gymnasiet i Göteborgs kommun ingår i detta projekt.

Bräcke gymnasiet besöktes den 30 augusti till 1 september. Ansvariga inspektörer har Matilda Yvede och Bo Jersenius varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av utbildningen på språkintruktionsprogrammet i gymnasieskolan genomförs i ytterligare 41 skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en publikation. För de skolor som ingår i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Skolinspektionen har följt två elevers utbildning vid språkintruktionsprogrammet i denna granskning. Elevnamnen *Hassan* och *Reza* i denna rapport är fiktiva och används endast för att underlätta läsningen.

Bakgrundsuppgifter om Bräcke gymnasiet

Utbildningen vid Bräcke gymnasiet i Göteborg omfattar, förutom språkintruktionsprogrammet också intruktionsprogrammen individuellt alternativ, preparandutbildning samt yrkesintruktionsprogrammet. Inom intruktionsprogrammen har eleverna möjlighet att läsa orienteringskurser inom bygg- och anläggning samt vård och omsorg. Därutöver finns även det nationella programmet bygg- och anläggningsprogrammet. Vid tidpunkten för skolbesöket finns det 90 elever vid språkintruktionsprogrammet.

Introduktionsprogrammen i Göteborg är placerade på flera olika gymnasieskolor. Språkintruktionsprogrammet i kommunen är organiserat utifrån en modell där eleverna läser tre olika nivåer: *språkintruktions nybörjare*, *språkintruktions fortsättning* och *sprintus*. I de två förstnämnda undervisningsgrupperna fördelas eleverna utifrån sina språkkunskaper i svenska, medan *sprintus* riktar sig till de elever som har en kompetens motsvarande gymnasienivå och som klarar av en hög takt i undervisningen i svenska. Både inom *nybörjare* och *fortsättning* grupperas eleverna även utifrån vilken takt de läser. Det finns tre olika taktar på respektive nivå, vilka baseras på elevens progression i svenska språket. Den finns även en *alfagrupp*, som riktar sig till elever med ingen eller liten skolbakgrund i behov av alfabetisering.

På Bräckegymnasiet finns en ansvarig, som har kontakt med såväl den centrala organisationen för elever som ska placeras på introduktionsprogram, *IM-slussen*, och överlämnande grundskolor. Eleverna som studerar vid språkintruktionsprogrammet på Bräckegymnasiet gick under vårterminen 2016 *språkintruktions nybörjare takt 2* och *språkintruktions fortsättning takt 2*. Vid höstterminens start 2016 finns 90 elever på språkintruktions fortsättning varav 80 är nya på skolan. *Språkintruktions nybörjare* studerar eleverna i cirka ett år innan de går vidare till *fortsättning*. Eleverna som studerar vid språkintruktionsprogrammet är fördelade i undervisningsgrupper, med en ansvarig mentor i varje grupp. Utbildningen leds av en rektor.

Under läsåret 2015/2016 har antalet elever som läser språkintruktionsprogrammet i Göteborgs kommun ökat från ca 700 elever till drygt 1700 elever. Den stora elevökningen har, enligt kommunen, inneburit att programmet har behövt omorganiseras både vid mer akuta behov, för att ge plats åt elever i klassrum och löpande under våren för att säkerställa utbildningens flexibilitet.

Resultat

1. Utformas utbildningen så att den är flexibel och anpassas efter elevernas skiftande förkunskaper och utbildningsbehov, med avseende på studietakt, omfattning och innehåll?

Frågeställningen fokuserar på i vilken omfattning huvudmannen, rektorn och skolpersonalen erbjuder eleverna en flexibel utbildning utifrån deras skiftande behov och förutsättningar. Det handlar om huvudmannens plan för utbildningen, kartläggning av elevernas kunskaper, den individuella studieplanen och hur den planen följs upp och omprövas. Forskning och identifierade framgångsfaktorer pekar på vikten av att riktlinjer finns för organisat-

ion och mottagande av nyanlända elever såväl som att en inledande bedömning genomförs av elevens kunskaper och erfarenhet. Framgångsfaktorer är också att utbildningen och undervisningen planeras och genomförs utifrån det bedömningen visar om elevens förutsättningar och behov samt att elevens utveckling mot utbildningens mål kontinuerligt utvärderas.¹

Flexibel utbildning

Huvudmannen har inför granskningen redovisat en plan för introduktionsprogrammen. Av planen framgår hur introduktionsprogrammen är organiserade i kommunen, samt hur organisationen för språkintruktionsprogrammen skiljer sig åt från övriga introduktionsprogram. Programmet har, till skillnad från övriga introduktionsprogram, slussar som ansvarar för en första initial kartläggning av de nyanlända eleverna. Planen anger att utbildningen ska ha en flexibel start under året, där elever beroende på skolbakgrund ska ges en anpassad utbildning. Elevernas språkkunskaper ska bedömas utifrån grundskolans kunskapskrav. Planen anger vidare att studietiden varierar mellan 1-4 år, att utbildningen ska utformas för varje elev och konkretiseras genom en individuell studieplan. I planen beskrivs att utbildningen även kan innehålla praktik, som ett stöd i språkutvecklingen, och simundervisning. Planen anger även att eleverna ska ges vägledning mot fortsatt utbildning och arbetsmarknad, samt att eleverna ska ges möjligheter till att bli aktiva medborgare i samhället. Planen beskriver även kontakten med externa parter såsom barn- och ungdomspsykiatri (BUP), boenden och socialtjänst. I planen anges också att verksamheten vid behov ska använda tolk eller tvåspråkig personal i kontakt med elev och god man/vårdnadshavare.

Vidare framgår att för att eleven så snabbt som möjligt ska komma vidare i utbildningssystemet krävs ett gott samarbete mellan skolor och en flexibilitet inom varje skola. Den politiska företrädaren beskriver att huvudmannens plan för utbildningen ska möjliggöra att *"fler ska få möjlighet till examen. Det ska inte vara beroende av skola, det ska ske systematiskt och finnas tydliga riktlinjer"*.

Enligt representanter för förvaltningen beslutades planen i nämnden 2015 och kompletterades i våras med dokumentet *Riktlinjer för nyanlända elevers rätt till utbildning inom gymnasieskolan*.

Rektor berättar att planen är ett känt dokument för henne, men inte i samma utsträckning för skolans personal. *"Det är ett problem eftersom det är de här frågorna vi måste arbeta med"*. Rektor säger att riktlinjerna är förhållandevis nya samt att

¹ Redovisning av plan för genomförande av insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända elever och vid behov elever med annat modersmål än svenska, Regeringsuppdrag 2015 (Dnr 2015:779), Skolverket

de kommer att vara utgångspunkten för det systematiska kvalitetsarbetet för språkin introduktionsprogrammet. Lärarna berättar att de känner till planen.

Kartläggning

Eleverna mottas och kartläggs initialt vid kommunens Center för språkin introduktion. Kartläggningen fördjupas sedan i så kallade "IM-slussar". Utifrån kartläggningarna har eleverna sedan placerats in i undervisningsgrupper på olika gymnasieskolor, såväl utifrån nivån på deras kunskaper i svenska språket, som deras studietakt. Sedan våren 2016 har eleverna inom språkin introduktionsprogrammen i kommunen haft möjlighet att söka plats vid språkin introduktionsprogrammet utifrån sina studie- och/eller yrkesplaner, för att kunna bli placerade vid en skola som erbjuder utbildning, inklusive orienteringskurser inom dessa områden.

Enligt redovisade uppgifter från huvudmannen sker en initial kartläggning vid slussen Center för Språkin introduktion på Lindholmen. Lärare berättar att när det gäller de elever som varit i fokus för Skolinspektionens granskning så har lärarna varit på ett överlämningsmöte med Center för språkin introduktion. Lärarna säger att det var ett kort möte, *"vi gick igenom 30 elever på mindre än en timme, inga ansikten och inga namn"*. Under läsåret 2015/16 höll rektor ett ytterligare kartläggande samtal i samband med att en av eleverna, Reza, började vid Bräckegymnasiet, och därefter överlämnades informationen som kom fram till undervisande lärare. Såväl rektor som lärare uppger att kartläggning av elevernas kunskaper sker fortlöpande under utbildningen. Rektor berättar att det är studie- och yrkesvägledaren som ansvarar för validering.

Rektor berättar att eleverna i viss mån är delaktiga i utformandet av den individuella studieplanen. *"Lärarna kartlägger mycket nu i början av terminen. Vi intervjuar alla elever. Alla elever får ett individuellt schema utifrån de mål de ska nå."* Rektor uppger att lärarna inte har tillräckligt bra IT-system för att *"kunna ha bra individuella studieplaner"*.

Utifrån kartläggningen vid Center på språkin introduktion och kartläggande samtal vid Bräckegymnasiet har såväl nivå och takt identifierats för både Hassans och Rezas studier. Båda eleverna har uttryckt att de vill arbeta inom vård och omsorg, och båda elevernas intresseval har tagits i beaktande när de har placerats vid skolans språkin introduktionsprogram. På Bräckegymnasiet ges eleverna möjlighet att läsa orienteringskurser inom vård och omsorg. Hassan har betyg med sig från sitt hemland som har validerats, en lärare säger dock *"Jag är inte nöjd med hur det gick till, han fick ut några av sina betyg och har E på alla."* Rezas kunskaper har inte kartlagts ytterligare sedan han kom till Bräckegymnasiet efter kartläggningen på Center för språkin introduktion. En lärare säger att det nog inte är någon som berättat om resultatet av kartläggningen för eleverna.

En lärare berättar att det under förra läsåret brast i kartläggningen av elevernas övriga ämneskunskaper, *"Nu har vi grepp om de här eleverna, vi vet det vi behöver veta för att kunna lägga upp undervisningen. Vi har haft de samtal vi behöver"*.

Hassan berättar i intervjun att han är nöjd med utbildningen och det han läser. Reza berättar *"Jag fick göra test på engelska, svenska och hemspråket. Det var för att titta på vilken nivå jag var på. Det var innan jag började här på skolan."* Reza säger att hans utbildning har en lagom nivå, han berättar att hans lärare har frågat om han vill läsa fler ämnen men att han svarat att han inte vill det just nu. Båda eleverna har haft möjlighet att ha tolk närvarande vid olika samtal.

Förkunskaper och behov

Bräcke gymnasiet upprättar individuella studieplaner för eleverna. Enligt rektor revideras planerna inte kontinuerligt. Både rektor och förvaltningens representanter menar att arbetet med de individuella studieplanerna kan utvecklas, bland annat så att eleverna involveras mer i planeringen av sin utbildning. Representanter från förvaltningen säger att det finns utmaningar kopplade till vilken roll eleven får i sitt eget lärande. Vidare uppger de *"Det är inte bara dokumentet som sådant, det handlar även om hur man kan närma sig eleven."*

Inför Skolinspektionens besök har huvudmannen inkommit med individuella studieplaner för både Hassan och Reza. Av dem framkommer att båda eleverna läser svenska som andraspråk, ämnet matematik samt orienteringskursen om-sorg och omvärldskunskap. Av studieplanerna framkommer inte vilken nivå de läser ämnena på, hur långt de har kvar till betyg i de olika ämnena eller när de beräknas avsluta utbildningen vid språkintruktionsprogrammet. Av Hassans studieplan framkommer att han har validerade betyg, men inte inom vilka ämnen. Reza bekräftar att planen omfattar det han läser, Hassan läser nu även engelska, vilket han själv hade efterfrågat under våren. Eleverna berättar att de inte har sett dokumenten för de individuella studieplanerna, men att de båda känner till innehållet och har varit delaktiga i de förändringar som skett. Elevernas individuella studieplaner innehåller samma mål för utbildningen, att bli behöriga till gymnasiet.

Lärarna berättar *"Planen utgår ifrån eleven, sen bildas det grupper utifrån det. Eleverna har likalydande studieplaner, men eftersom det är små grupper finns möjlighet att individanpassa i hög utsträckning"*. Lärarna berättar att båda eleverna successivt kommer komplettera sina studieplaner med engelska, naturorienterande ämnen, samhällsorienterande ämnen samt, idrott och hälsa. En lärare säger *"Vi vet att det är bättre att fokusera på några få ämnen, och efter någon termin lägga till fler ämnen [för eleverna att studera]. Vi har blivit bättre på det, att redan från början förtydliga den utvecklingen."*

Studie- och yrkesvägledaren uppger att hen inte har varit involverad i framtagandet av elevers individuella studieplaner på språkintröduktion, detsamma gäller för elevhälsoteamet.

Uppföljning och utvärdering

Granskningen visar att det inte finns strukturerad uppföljning av utbildningen. På övergripande nivå uppger förvaltningen att det pågår ett förändringsarbete gällande att se över uppföljningen av elevernas progression på programmet. På individuell nivå sker avstämmningar med eleven och utbildningen anpassas löpande. Representanter från förvaltningen säger *"Vi behöver bli bättre på att kommunicera till elever, de vet inte alltid när de är klara. Det blir en limbosituation där eleven kan känna att den inte kan påverka sin egen situation."* Vidare uppger de *"Det är viktigt att det i den individuella studieplanen framkommer vilket syfte utbildningen har"*. Rektor uppger i intervju att skolan arbetar med att ta fram en plan för hur elever ska bli behöriga i åtta respektive 12 ämnen på två år.

En lärare säger *"En gång i månaden har vi samtalsdag och pratar med eleverna individuellt. Då pratar vi om hur det går i de olika ämnena, vi förtydligar varje månad att vi rör oss framåt."* På samtalsdagen får eleven en tid med sin mentor, som då samlat in information från övriga lärare. *"Vi utgår delvis från det förra samtalet, men vi sätter även upp nya överenskommelser"*, säger en lärare. På avstämnings-samtalen följs utbildningen upp och anpassar utbildningen löpande.

Rektor berättar att det är mentor som avgör när eleven är klar med ett ämne/en kurs, *"Jag har inte reflekterat över om eleverna vet om det"*. Lärarna uppger att de tror att eleverna vet att det är mentorn som avgör. Reza berättar att han vet att han behöver ha betyg i åtta eller 12 ämnen, för att bli behörig till ett nationellt gymnasieprogram. Hassan berättar att han pratar med sin lärare om han undrar över något i sin utbildning.

Sammanfattningsvis bedömer skolinspektionen att utbildningen i språkintröduktion i de flesta delar är flexibelt utformad så att den är anpassad efter elevernas skiftande förkunskaper och utbildningsbehov, med avseende på studietakt, omfattning och innehåll.

Huvudmannens plan för utbildning, med kompletterande riktlinjer, ger förutsättningar för att säkerställa att utbildningen vid språkintröduktionsprogrammet följs upp och utvärderas fortlöpande. Kartläggning av elevernas kunskaper genomförs på ett sådant sätt att grundläggande förutsättningar finns för att ge en utbildning som utgår från elevens behov samt kort- och långsiktiga mål med utbildningen. Lärarna följer upp och utvärderar elevens utbildning löpande. Utbildningen är, strukturerad utifrån den enskilda elevens förkunskaper och behov och anpassas successivt.

Eleverna är dock inte i alla delar involverade i arbetet med sina individuella studieplaner. Det saknas även fullständig information i elevernas studieplaner om hur deras aktuella utbildning är utformad. Elevens delaktighet i sitt lärande mot sina mål utgår därför till stor del från elevens individuella initiativ.

2. Får eleverna studie- och yrkesvägledning som en integrerad del av deras utbildning, så att de stöds och vägleds inför deras framtida utbildnings- och yrkesval?

Frågeställningen fokuserar på om eleverna får studie- och yrkesvägledning av skolpersonalen som en integrerad del av deras utbildning, så att de får kunskap om och kan göra medvetna och självständiga val om sin studie- och yrkesinriktning. Det handlar alltså om att personalen på skolan ska informera och ge eleverna vägledning inför de val av kurser som erbjuds, om möjligheterna till fortsatta studier i och utanför gymnasieskolan och om framtida yrkesval och att den studie- och yrkesvägledning som eleverna får är en integrerad del av deras utbildning. En del av detta vägledningsarbete handlar också om att ge eleverna stöd i att formulera mål för sina studier. Vidare handlar det om att eleverna ska öka sin förmåga till studieplanering och att ta ställning till sin studie- och yrkesinriktning. Forskning visar på vikten av ett nära samarbete med omgivande samhälle för att utveckla utbildningen och dess kvalitet.²

Personal

Studie- och yrkesvägledningen är kommungemensam och är organisatoriskt placerad inom kommunens så kallade *Vägledningscentrum*. Det finns tillgång till en studie- och yrkesvägledare på Bräcke gymnasiet samt en daglig drop-in-verksamhet belägen i närheten av Bräcke gymnasiet, dit eleverna kan vända sig.

Studie- och yrkesvägledaren berättar att hon *"egentligen bara är tillgänglig för språkintröskning [programmet] halva veckan. Men eftersom jag sitter här hela veckan är det i princip varje dag. Jag brukar ta emot dem om de kommer förbi"*.

För att täcka elevernas behov av vägledning inför val av utbildning och yrkesverksamhet uppger huvudmannen att de har stärkt resursen av studie- och yrkesvägledare vid Bräcke gymnasiet *"eftersom behovet har varit tydligt"*. Eleverna berättar att de har träffat studie- och yrkesvägledare i samband med intressevallet i våras, inför eventuell ny skolplacering inför hösten 2016.

² Redovisning av plan för genomförande av insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända elever och vid behov elever med annat modersmål än svenska, Regeringsuppdrag 2015 (Dnr 2015:779), Skolverket

Nämnden har efterfrågat extra dragningar gällande studie- och yrkesvägledning och under hösten kommer de få en extra avrapportering från förvaltningen. Representanter från förvaltningen uppger *"Vi har fått extra resurser under våren, det är inte en reell ökning. Men vi lägger mer resurs per elev på introduktionsprogrammen generellt."*

Vägledning

Rector beskriver att studie- och yrkesvägledaren träffar elever när de närmar sig slutet av sina studier på språkintruktionsprogrammet, *"det är aktuellt när ett val ska göras, det skulle kunna vara mer integrerat i elevernas vardag och tidigare"*. Studie- och yrkesvägledaren har varken träffat Hassan eller Reza, men berättar att eleverna kan ha träffat en tidigare studie- och yrkesvägledare vid Bräcke-gymnasiet. Lärarna berättar att de försöker komma med alternativ åt eleverna, *"Vi är nog ganska bra på att se dessa elever, vi lär känna dem allt eftersom"* och fortsätter *"Ibland har eleven en dröm, de kommer hit med en dröm om att de ska få lyckas"*.

Medvetna och självständiga val

Reza berättar att det är lärare och mentor som stöttar honom inför hans framtida studie- och yrkesliv. Han berättar *"Det var en som hjälpte mig att titta på vad jag kan jobba med, vad jag behöver planera för att bli det. Vad jag behöver kunna och ha betyg i"*. Han har, under våren, pratat med både lärare och studie- och yrkesvägledare med stöd av tolk. Ett samtal skedde inför att han skulle göra sitt intresseval vård och omsorg, efter vilket han blev flyttad till Bräckegymnasiet. *"Det är bra här på Bräcke, det finns vård och omsorg i skolan"*.

Hassan berättar att de som läser med inriktning mot omsorg ofta pratar om äldreboende, vårdcentral och ibland lite om barnskötare, han säger *"Inom sektorn pratar vi om olika saker vi kan bli, vi som är inriktade mot omsorg"*. Han säger att lärarna stöttar både honom och de andra eleverna, *"De stöttar oss med allt som gäller studier"*. Hassan har inte träffat studie- och yrkesvägledaren, men berättar *"Vi brukar prata med läraren och läraren berättar att det finns andra att prata med eller vända sig till. Jag måste inte gå till läraren, men jag går till henne för jag vet inte att det finns en vägledare eller någon annan"*. Han berättar att det är läraren han pratar med om hur han ska göra för att bli undersköterska.

Integrerad del av utbildningen

Rector berättar att bortsett från studie- och yrkesvägledningen finns det även praktiksamordnare, som är anställda på skolan. Studie- och yrkesvägledaren säger att hen närvarar vid klasskonferenserna regelbundet och utöver det söker ibland lärare upp och vice versa.

Lärarna beskriver att deras roll är att dels förklara det svenska skolsystemet, och dels guida inför framtiden. En lärare beskriver att i vardagen stöttar de eleven att formulera mål för studierna, *"vi slussar även vidare till studie- och yrkesvägledaren vid behov"*.

I intervjuer med lärare berättar de att studie- och yrkesvägledaren ibland deltar på lektioner. Lärarna berättar att de försöker anordna studiebesök, stadsvandringar och besök på nationella program och nu när studie- och yrkesvägledaren har fått mer resurser ska de tillsammans planera detta.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna inte fullt ut ges studie- och yrkesvägledning som en integrerad del av deras utbildning, så att de stöds och vägleds inför deras framtida utbildnings- och yrkesval.

Eleverna får möjlighet till vägledning inför val av framtida studie- och yrkesverksamhet, de placeras på en skola – utifrån intresse – som motsvarar det område som de framöver vill arbeta inom. Samverkan mellan lärare och studie- och yrkesvägledare sker i viss mån. Den studie- och yrkesvägledning som erbjuds eleverna vid språkintruktionsprogrammet på skolan motsvarar dock inte det behov eleverna har av information för att planera för sina kommande studier och framtida yrkesliv. Vägledande insatser ges främst då eleven närmar sig slutet av sina studier vid språkintruktionsprogrammet. Detta innebär att eleverna först i slutet av sin studietid vid språkintruktionsprogrammet ges möjlighet att mer aktivt kunna påverka, och delta i, planeringen av kommande studier och framtida yrkesliv.

3. Bedriver elevhälsan ett hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande elevhälsoarbete i nära samarbete med skolans övriga personal?

Frågeställning fokuserar på i vilken grad elevhälsan arbetar hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande, och i detta arbete samverkar med övriga personalgrupper på skolenheten. Främst i syfte att stödja elevens utveckling mot målen för utbildningen. Tillgången till elevhälsa bedöms på huvudmannanivå. Frågan om hur elevhälsan arbetar gentemot eleverna bedöms på skolenhetsnivå. Forskning och en identifierad framgångsfaktor pekar på vikten av att det finns samsyn i förhållningssätt där all personal tar ett gemensamt ansvar och att de nyanlända eleverna är hela skolans angelägenhet.³

³ Redovisning av plan för genomförande av insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända elever och vid behov elever med annat modersmål än svenska, Regeringsuppdrag 2015 (Dnr 2015:779), Skolverket

Tillgång

Huvudmannen uppger att de arbetar fortlöpande för att säkerställa tillgången av samtliga kompetenser inom elevhälsan i kommunen. Vidare uppges att det har anställts särskild personal för att arbeta med sex- och samlevnadsundervisning på bland annat språkintruktionsprogrammet i kommunen. Representer från förvaltningen bekräftar att det finns tillgång till alla kompetenser, och att det har skett en ökning i takt med att volymen elever har ökat. De kompetenser som finns inom elevhälsan är skolsköterska, kurator, specialpedagog, skolpsykolog samt skolläkare. Elevhälsan uppges dimensioneras på områdesnivå. Det finns även en central elevhälsa där respektive kompetenser träffas, vilken även rapporterar till förvaltningen. Lärare berättar att de upplever att de har en tillgänglig och välfungerande elevhälsa vid skolan.

Hälsofrämjande arbete

Huvudmannen uppger att det har anställts en central samordnare som stöd till skolorna, främst deras ledningsgrupper, i arbetet med sex- och samlevnadsundervisning. Samordnaren är ett stöd till skolorna och arbetar även med att ta fram undervisningsmaterial som skolorna kan använda.

Rektor berättar att elevhälsan har presenterat sig för eleverna i undervisningsgrupperna på språkintruktionsprogrammet och att eleverna vet var elevhälsan sitter på skolan. Rektor uppger att hälsobesök erbjuds eleverna, och att de arbetar för att säkerställa att eleverna kommer till de bokade tillfällena. Vissa elever har haft sitt hälsobesök innan de kom till Bräcke gymnasiet. Rektor säger att hon tillsammans med elevhälsan har börjat planera hur de ska arbeta med sex och samlevnad, narkotika och tobak men att det inte skett några insatser på dem områdena än.

Representer från elevhälsan berättar att på hälsosamtalen pratar de om rökning och tobak. De kommer under hösten ha en sömnskola, som kommer ske i grupp, eftersom de identifierat ett behov av det hos eleverna på språkintruktionsprogrammet.

Både Hassan och Reza uppger att det inte är någon som pratat med dem om den typen av områden som vanligtvis innefattas i elevhälsans hälsofrämjande arbete.

Förebyggande arbete

Representant från huvudmannen uppger att personal som arbetar med nyanlända elever i kommunen har erbjudits utbildning i traumahantering eftersom *"Det är viktigt för att kunna plocka upp signaler i klassrummet, som annars kan missförstås"*.

Rektor säger *"Vi behöver med elevhälsoteamet arbeta mer organisatoriskt som grupp"*, och uppger att arbetet de senaste två åren arbetat framför allt varit av åtgärdande karaktär.

Elevhälsan berättar att de inte har haft möjlighet att arbeta förebyggande och strukturerat, med eleverna på språkinträdning. De ser ett behov av att arbeta med exempelvis stress. De identifierar angelägna områden tillsammans med lärare på klasskonferenser och arbetslagsmöten, men *"hinner inte göra tillräckligt"*.

Lärare berättar att i dagsläget arbetar de själva med att ta fram värdegrundsfrågor *"så var det förra året, så är det nu. Det är i vårt uppdrag det är återkommande diskussioner"*.

Åtgärdande arbete

Elevhälsan uppger att de det senaste året primärt har arbetat åtgärdande, och att de har träffat både *Reza* och *Hassan*. När de har träffat de intervjuade eleverna har kontakten varit initierad av mentor. Lärare berättar att *"Vi agerar generellt när något händer"*. Rektor berättar att i de fall elevhälsan haft återkommande kontakt kring en enskild elevs situation uppdateras hon *"då har även jag mer kunskap om varför en elev behöver gå iväg, eller ta ett telefonsamtal under lektioner"*. Rektor uppger vidare att de vid förekommen anledning arbetat med eleverna i frågor om jargong och beteenden.

Båda eleverna har träffat personal ur elevhälsan och berättar att de har fått den hjälp de behövt.

Elevhälsans samarbete med skolans personal

Rektor uppger att hon får återkoppling från elevhälsoteamet varannan vecka, samt att samverkan mellan elevhälsan och övrig personal sker under elevhälsmöten, där mentor har möjlighet att föredra ärenden utifrån en given ordning. Därtill möter elevhälsan arbetslagen kontinuerligt.

Representanter från elevhälsan berättar att de samverkar både strukturerat i klasskonferenser och i arbetslag, samt i enskilda samtal med lärare.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande arbete sker i begränsad omfattning, medan det åtgärdande arbetet bedrivs i nära samarbete med skolans övriga personal.

Eleverna ges tillgång till vissa delar av elevhälsans arbete, men inte alla. Eleverna får inte i tillräcklig utsträckning ta del av förebyggande insatser som fokuserar vid vad som orsakar respektive upprätthåller en god hälsa. Elevhälsans hälsofrämjande arbete gällande att reducera riskfaktorers påverkan och samti-

digt stärka skyddsfaktorer, för att därigenom minska risken för ohälsa hos eleverna sker endas i liten omfattning. Elevhälsan arbetar, tillsammans med övrig personal, åtgärdande i såväl medicinska som pedagogiska frågor.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att granska om elevernas utbildningsbehov på språkintröduktion tillgodoses, och om eleverna på detta program får stöd och vägledning under sin utbildning och inför fortsatta studier och yrkesliv.

För att uppfylla detta syfte ska följande frågeställningar besvaras:

- 1) Utformas utbildningen så att den är flexibel och anpassas efter elevernas skiftande förkunskaper och utbildningsbehov, med avseende på studietakt, omfattning och innehåll?
- 2) Får eleverna studie- och yrkesvägledning som en integrerad del av deras utbildning, så att de stöds och vägleds inför deras framtida utbildnings- och yrkesval?
- 3) Bedriver elevhälsan ett hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande elevhälsoarbete i nära samarbete med skolans övriga personal?

Metod och material

Granskningsdesignen utgår från två elevers skolsituation på språkintröduktionsprogrammet. Information till granskningen samlas in genom dokumentstudier i form av verksamhetsredogörelse och annan dokumentation från skolenheten som belyser arbetet inom språkintröduktionsprogrammet. Dokumentstudier kompletteras med intervjuer med elever, pedagoger, elevhälsa, handledare, studie- och yrkesvägledare, rektor samt representanter för huvudmannen.

Skolinspektionen har inför granskningsbesöket begärt att få ta del av den dokumentation som finns kring eleverna i form av plan för utbildningen, individuell studieplan samt underlag av bedömningar av elevens kunskaper för upprättande av planen samt elevernas schema. Skolinspektionen har också begärt få in dokumentation av gymnasieenhetens systematiska kvalitetsarbete avseende språkintröduktionsprogrammet samt eventuell information avseende språkinformationsprogrammet på skolan som kan vara av vikt för granskningen.